

INFLYATSIYA VA PUL-KREDIT SIYOSATI

Abduraxmonov Shohruh Sherzod o'g'li

Alfraganus universiteti

*Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy
munosabatlar yo'nalishi 2-bosqich talabasi*

Xalmatjanov Farxod Maxammatjanovich

Alfraganus universiteti

Iqtisodiyot fakulteti katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada inflyatsiya tushunchasi, uning sabablari va oqibatlari, shuningdek pul-kredit siyosatining nazariy va amaliy jihatlari atroflicha yoritilgan. O'zbekiston misolida so'nggi yillarda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar, mamlakatda narxlar barqarorligini ta'minlash borasidagi asosiy vazifalar tahlil qilingan. Maqolada inflyatsiya darajasining milliy iqtisodiy o'sishga ta'siri, pul massasi va foiz stavkalarining barqarorlikdagi ahamiyati ham ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: inflyatsiya, pul-kredit siyosati, monetar siyosat, Markaziy bank, iqtisodiy barqarorlik, foiz stavkalari, narxlar barqarorligi.

Abstract: This article discusses the concept of inflation, its causes and consequences, as well as the theoretical and practical aspects of monetary policy. Based on the example of Uzbekistan, the paper analyzes the main tasks of ensuring price stability within the framework of recent economic reforms. The impact of the inflation rate on national economic growth, the role of money supply and interest rates in maintaining stability are also examined.

Keywords: inflation, monetary policy, Central Bank, economic stability, interest rates, price stability.

Аннотация: В данной статье рассматривается понятие инфляции, её причины и последствия, а также теоретические и практические аспекты денежно-кредитной политики. На примере Узбекистана проанализированы

основные задачи по обеспечению ценовой стабильности в условиях проводимых в последние годы экономических реформ. Также исследуется влияние уровня инфляции на национальный экономический рост, роль денежной массы и процентных ставок в обеспечении стабильности.

Ключевые слова: инфляция, денежно-кредитная политика, Центральный банк, экономическая стабильность, процентные ставки, ценовая стабильность.

Kirish: Bozor iqtisodiyoti sharoitida inflyatsiya eng muhim iqtisodiy ko'rsatkichlardan biri sifatida milliy iqtisodiyotning barqarorligi va aholining turmush darajasiga kuchli ta'sir ko'rsatadi. Inflyatsiya jarayoni nafaqat narxlar darajasining oshishi, balki pulning qadrsizlanishi, ishlab chiqarish va iste'mol munosabatlarining izdan chiqishi, aholining jamg'arma va real daromadlarining kamayishi bilan ham bog'liq. Shu sababli barcha mamlakatlar inflyatsiyani jilovlashni iqtisodiy siyosatning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilagan. O'zbekiston Respublikasida ham so'nggi yillarda amalga oshirilayotgan islohotlar doirasida pul-kredit siyosatini takomillashtirish, narxlar barqarorligini ta'minlash, Markaziy bank faoliyatini zamonaviylashtirish asosiy vazifalardan biriga aylandi. Prezident Sh.M. Mirziyoyev ta'kidlaganidek, "Inflyatsiya jarayonlarini nazorat qilish, aholining ijtimoiy himoyasini ta'minlash va barqaror iqtisodiy o'sishga erishish bizning asosiy vazifamizdir".¹ Ushbu fikr mamlakatimizda inflyatsiyani jilovlash va pul-kredit siyosatining samarali yuritilishi davlat siyosatining markazida ekanini ko'rsatadi.

Asosiy qism: Inflyatsiya iqtisodiy kategoriyalar orasida eng murakkablaridan biri bo'lib, u turli sabablarga ko'ra yuzaga keladi. Jahon iqtisodiy adabiyotida inflyatsiya – bu umumiy narxlar darajasining muntazam o'sishi va pulning sotib olish qobiliyatining pasayishi sifatida ta'riflanadi.² Inflyatsiya ichki va tashqi omillarga bog'liq bo'lishi ham mumkin. Ichki omillarga davlat byudjeti taqchilligi, ortiqcha emissiya, ishlab chiqarish tannarxining ko'tarilishi kirsas, tashqi

¹ Mirziyoyev Sh.M. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti nutqlari va ma'ruzalari. – Toshkent, 2022–2024.

² Samuelson P., Nordhaus W. Economics. – New York: McGraw-Hill, 2018.

omillarga import qilinadigan mahsulotlar narxining o'sishi, jahon bozoridagi energetika resurslari narxlaridagi o'zgarishlar kiradi. O'zbekistonda 2017-yildan keyin bozor mexanizmlarining keng joriy etilishi, davlat tomonidan narxlarni erkinlashtirish jarayoni inflyatsiya darajasining sezilarli oshishiga olib keldi. Masalan, 2018–2019-yillarda inflyatsiya 14–16 foiz atrofida shakllandi.³ Bu holat aholining ijtimoiy ahvoliga ham, biznes muhitiga ham ma'lum darajada bosim o'tkazdi. Shu bois, 2020-yildan boshlab Markaziy bank tomonidan inflyatsion targetlash siyosati joriy etildi.

Pul-kredit siyosati – bu Markaziy bank tomonidan milliy iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan chora-tadbirlar majmuasi hisoblanadi. Uning asosiy vositalari – qayta moliyalash stavkasi (asosiy stavka), majburiy zaxira normasi va ochiq bozor operatsiyalaridir. Masalan, O'zbekiston Markaziy banki 2022-yilda inflyatsion bosim kuchayishi sababli asosiy stavkani 16 foiz darajasida ushlab turdi. Bu chora bir tomondan inflyatsiyani jilovlashga yordam bergan bo'lsa-da, ikkinchi tomondan tadbirkorlar uchun kreditlarning qimmatlashishiga olib keldi. Inflyatsiya oqibatlari keng ko'lamli bo'lib, birinchi navbatda aholining real daromadlari pasayishida namoyon bo'ladi. Narxlarning oshishi iste'mol savatining qisqarishiga sabab bo'ladi. Ikkinchi tomondan, jamg'armalar qadrsizlanadi va moliya bozorida noaniqlik kuchayadi. Bundan tashqari, ishlab chiqarish tannarxining o'sishi milliy mahsulotlarning xalqaro bozordagi raqobatbardoshligini pasaytiradi.

O'zbekiston uchun eng dolzarb muammo – bu inflyatsiya sabablari orasida import inflyatsiyasining yuqoriligi. Chunki mamlakat oziq-ovqat va ayrim xomashyo mahsulotlari bo'yicha tashqi bozorlardan mahsulot oladi. Shu sababli xalqaro bozor narxlari o'zgarishi milliy iqtisodiyotga tez ta'sir qiladi. Inflyatsiyani jilovlashda samarali yo'llardan biri – pul-kredit siyosatini fiskal siyosat bilan uyg'unlashtirishdir. Chunki faqatgina Markaziy bank choralarining o'zi yetarli emas. Davlat byudjeti taqchilligini kamaytirish, fiskal intizomni mustahkamlash, soliqlarni optimallashtirish inflyatsiyaga qarshi kurashda muhim ahamiyat kasb

³ O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy ma'lumotlari – www.cbu.uz.

etadi. Shuningdek, ishlab chiqarish hajmini oshirish, raqobat muhitini kuchaytirish, importni kamaytirish va eksportni ko'paytirish orqali ham inflyatsiyani jilovlash mumkin.

Xalqaro tajribaga nazar tashlansa, ko'plab rivojlangan mamlakatlar inflyatsiyani jilovlashda monetar siyosat vositalaridan samarali foydalangan. Masalan, AQSh Federal Rezerv tizimi yoki Yevropa Markaziy banki foiz stavkalarini o'z vaqtida o'zgartirish orqali iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga erishgan.⁴ Shuningdek, mamlakatimizda iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash uchun ishlab chiqarish sohasini diversifikatsiya qilish, qishloq xo'jaligini modernizatsiya qilish va energetika sohasida mustaqillikni kuchaytirish kabi choralar ham muhim hisoblanadi. Bu yo'nalishlarda amalga oshirilayotgan davlat dasturlari uzoq muddatda inflyatsiya jarayonlarini jilovlashga yordam beradi.

Xulosa: Yuqorida keltirilgan tahlillardan ko'rinib turibdiki, inflyatsiya – bu iqtisodiyotning murakkab muammosi bo'lib, uni jilovlash uchun pul-kredit siyosati muhim vosita hisoblanadi. O'zbekiston sharoitida inflyatsiyani kamaytirish uchun Markaziy bank asosiy vazifasi sifatida inflyatsion targetlash siyosatini amalga oshirmoqda. Biroq bu siyosat fiskal intizom, ishlab chiqarish hajmini oshirish va importga qaramlikni kamaytirish bilan uyg'unlashtirilmasa, kutilgan natija berishi qiyinroq hisoblanadi. Inflyatsiyani nazorat qilish, narxlar barqarorligini ta'minlash nafaqat iqtisodiy o'sishni jadallashtiradi, balki aholining turmush darajasini oshirish, jamg'armalarni himoya qilish va investitsion muhitni yaxshilashga ham xizmat qiladi. Shu bois mamlakatimizda pul-kredit siyosatini izchil va ilmiy asoslangan holda yuritish, xalqaro tajribani o'rganib, milliy sharoitga moslashtirish eng to'g'ri yo'l bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Mirziyoyev Sh.M. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti nutqlari va ma'ruzalari. – Toshkent, 2022–2024.
2. Samuelson P., Nordhaus W. Economics. – New York: McGraw-Hill, 2018.

⁴ Mishkin F. The Economics of Money, Banking, and Financial Markets. – Pearson, 2019.

3. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy ma’lumotlari – www.cbu.uz.
4. Mishkin F. The Economics of Money, Banking, and Financial Markets. – Pearson, 2019.